

Roofvogeltrek over Elten in 2008

Inleiding

In deze bijdrage wordt in een kort bestek ingegaan op de resultaten van de tellingen van roofvogeltrek in het najaar van 2008. Bij het verschijnen van deze Vlerk is het seizoen voor de vroege soorten (bv. Wespendif en Bruine Kiekendief) alweer bijna gepasseerd, maar voor de rest van het seizoen is het een mooie opwarmer. Na een korte beschrijving van het weer wordt er ingegaan op de resultaten van enkele soorten.

Weersomstandigheden

Het weer bij ons is niet persé doorslaggevend voor het zien van roofvogeltrek maar goede omstandigheden kunnen wel helpen voor flinke aantallen. Wind uit de oostelijke hoek, vooral na een slecht weer periode, staat meestal garant voor goede trek. Neerslag (meestal lage drukgebied, dus wind uit de westelijke hoek) tempert doorgaans roofvogeltrek. Zwevers als Wespendif en Buizerd hebben baat bij zonneschijn (thermiek) en wind uit oost of zuid liefst kracht 3-4 (tegen de wind in omhoog schroeven). De actieve vliegers zoals Sperwer en Smelleken profiteren ook van de omstandigheden voor de zwevers maar kunnen ook gezien worden bij westelijke winden en bij bewolkt weer.

Augustus stelde qua zomerse warmte en zonneschijn teleur. Vrijwel de gehele oogstmaand werd het weer bepaald door depressies. Het bijbehorende weerbeeld was zeer wisselend, met op veel dagen neerslag (bijna dagelijks t/m de 23^e). De eerste helft van september werd het weer bepaald door lagedrukgebieden. Het was wisselvallig maar de aangevoerde lucht was meestal vrij warm. In de tweede helft van de maand brachten hogedrukgebieden juist rustig, droog en vrij koel weer. Aan het einde van de maand kregen depressies weer vat op het weer en werd het opnieuw wisselvallig.

Oktober had een normale temperatuur, was zonnig en gemiddeld over het land vrij nat. De natste dagen waren de eerste vijf.

Vrij zacht, normale hoeveelheid neerslag en aan de sombere kant was november. De meeste neerslag viel er op 10 en 11 november. In de laatste tien dagen van de maand was het koud.

Dagen met een oostelijke component in de windrichting waren er in augustus 3, september 17 (vooral tussen 9-27 september), oktober 6 (2^e week en eind) en november 10 (eerste en laatste week).

Resultaten

In tabel 1 staan de aantallen van 2008 en ook van de 12 jaar ervoor. Dit geeft een aardige indruk van de jaarlijkse verschillen. Omdat het aantal tellingen jaarlijks niet gelijk is wordt er voor elk jaar een gecorrigeerd seizoensom berekend zodat jaren onderling vergelijkbaar kunnen worden (Schoppers 2002). In 2008 werden net als in de voorgaande jaren de tellingen gedaan tussen standaardweek 31 en 47 (30 juli-25 november) volgens de vastgestelde telmethode.

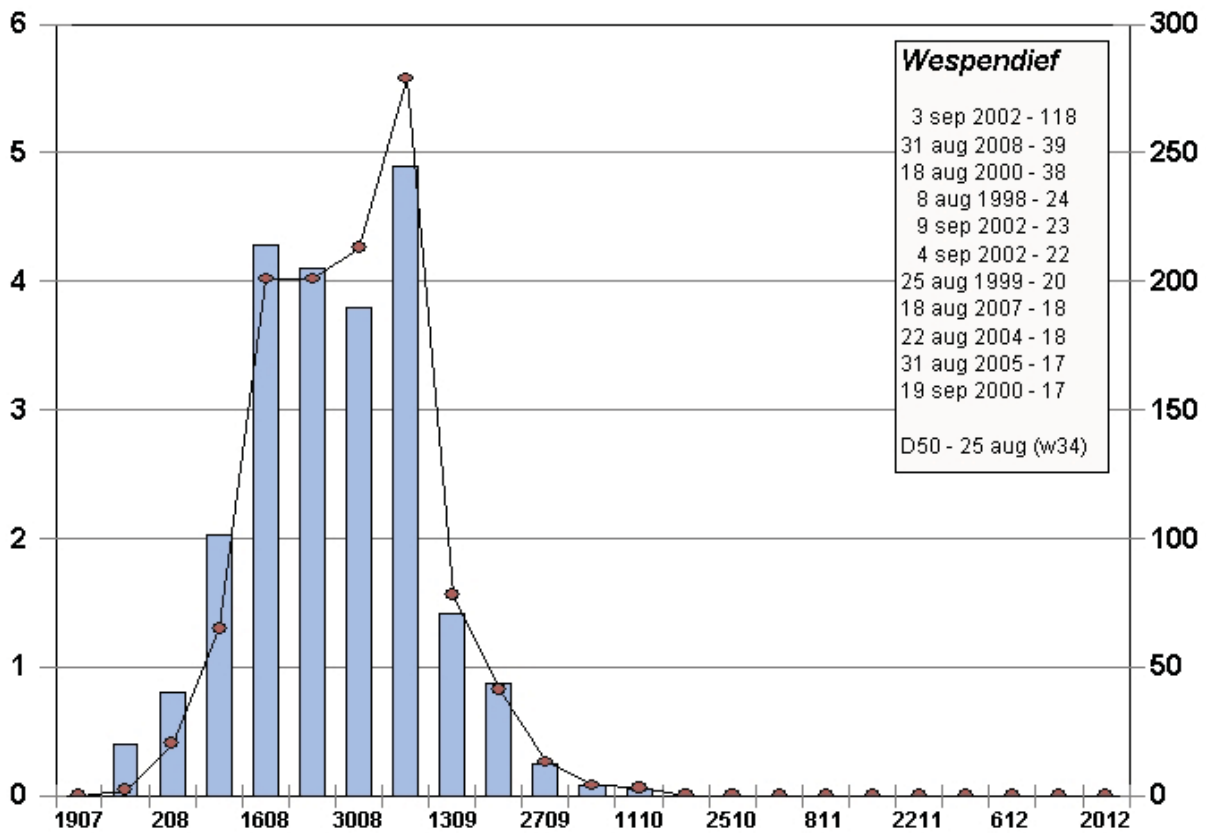

Foto 1. Ruigpootbuizerd bij Elten op 24 oktober 2002

Tabel 1. Aantal roofvogels over de Eltenberg in het najaar van 1996-2008.

soort	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal
Wespendief <i>Pernis apivorus</i>	11	18	69	92	117	43	193	31	81	160	98	71	145	1129
Zwarte Wouw <i>Milvus migrans</i>	-	-	-	-	1	1	-	3	4	1	-	2	-	12
Rode Wouw <i>Milvus milvus</i>	-	3	2	9	4	3	8	9	21	4	3	9	7	82
Zeearend <i>Haliaeetus albicilla</i>	-	-	-	2	1	1	-	-	2	-	-	-	-	6
Slangenarend <i>Circaetus gallicus</i>	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
Bruine Kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	3	11	4	43	38	45	23	13	20	27	31	5	43	306
Steppekiekendief <i>Circus macrourus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Blaauwe Kiekendief <i>Circus cyaneus</i>	10	2	2	6	14	28	27	11	20	25	9	13	16	183
Grauwe Kiekendief <i>Circus pygargus</i>	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	4
Havik <i>Accipiter gentilis</i>	3	-	4	3	6	9	4	7	7	6	3	4	5	61
Sperwer <i>Accipiter nisus</i>	183	154	254	616	539	743	386	347	380	384	431	304	521	5242
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	512	711	505	2258	1094	1762	1052	1006	1259	1253	1227	1398	1115	15152
Steppebuizerd <i>Buteo buteo vulpinus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Arendbuizerd <i>Buteo rufinus</i>	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Ruigpootbuizerd <i>Buteo lagopus</i>	-	-	-	1	-	-	4	1	1	1	-	-	-	8
Schreeuwarend <i>Aquila pomarina</i>	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Visarend <i>Pandion haliaetus</i>	3	5	10	9	10	31	13	7	4	16	8	2	18	136
Torenvalk <i>Falco tinnunculus</i>	9	2	10	22	58	82	18	33	33	36	46	49	48	446
Roodpootvalk <i>Falco vespertinus</i>	4	-	1	10	10	11	9	1	7	-	3	4	7	67
Smelleken <i>Falco columbaris</i>	6	1	4	10	25	34	17	15	22	15	25	18	11	203
Boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	13	19	12	60	57	31	32	16	39	27	31	20	32	389
Slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	1	1	3	6	9	11	4	1	7	6	11	7	7	74
valk spec. <i>Falco spec.</i>	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
totaal	758	927	880	3150	1986	2836	1790	1502	1909	1961	1927	1906	1976	23508
aantal soorten	12	11	13	16	17	16	14	16	18	14	14	14	14	22
Zwarte Ooievaar <i>Ciconia nigra</i>	-	-	1	15	7	3	-	11	4	1	1	-	2	45
Ooievaar <i>Ciconia ciconia</i>	1	2	2	4	-	5	2	5	124	3	3	-	48	199
Kraanvogel <i>Grus grus</i>	-	-	-	-	1	32	604	-	-	-	-	4	11	641
aantal tellingen	25	26	46	54	68	85	81	75	87	99	83	70	74	873
teluren	99	102	180	307	374	484	477	444	535	576	467	376	421	4842

Figuur 1. Seizoensverloop van de Wespendif (n=1129) over Elten in 1996-2008. Linkeras y-as (staaf) is gemiddeld aantal per week en rechter y-as (lijn) is totaal aantal per week. Rechtsboven de 10 beste dagen en D50 is datum wanneer 50% is gepasseerd. X-as 1110 = standaardweek 41 (8-14 oktober).

Het najaar van 2008 was bovengemiddeld voor Wespendif, Bruine Kiekendif, Visarend, Torenvalk en Roodpootvalk. Een mager jaar was het voor het Smelleken. Voor de overige soorten was het een gemiddeld jaar.

De 'honingbuizerd' had op 31 augustus (één van de 3 oostenwinddagen in augustus) met 39 ex. zijn beste dag en is de op één na hoogste (na de 118 ex. op 3 sept 2002) in dertien jaar. De laatste Wespendif werd genoteerd op 11 oktober, de op twee na laatste ooit. In figuur 1 wordt het seizoensverloop weergegeven. Het belangrijkste deel van de doortrek vindt plaats in de vier weken tussen half augustus en begin september. Opvallend is de piek begin september; deze komt voor een belangrijk deel op conto van de beste dag (118 ex. op 3 sept 2002). Ook de Bruine Kiekendif had een goed jaar met op 31 augustus en

6 september de hoogste aantallen met 5 trekkers, wat mooie dagtotalen zijn voor Elten. De laatste werd gezien op 5 november.

De trek van de Sperwer kwam pas goed op gang vanaf de tweede week van oktober met de beste dagen 19 en 25 oktober (resp. 47 en 45 ex). Meestal gaat de doortrek van Sperwer en Buizerd redelijk gelijk op gedurende het seizoen. Echter van de laatste was er in 2008 al opvallende doortrek half september met dagtotalen van 61 en 50 op resp. 15 en 14 september. In de voorgaande jaren ging het gemiddeld om 6 Buizerds per telling voor deze periode, wat aangeeft hoe uitzonderlijk dat was. Een duidelijke oorzaak voor deze vroege piek was er niet maar zou gezocht kunnen worden in een slechte voedselsituatie in Scandinavië. Na deze eerste doortrek kwam de trek weer op gang in de tweede week van

oktober en dit ging door tot begin november. Doorgaans hebben we in die periode ook wel één of meerder tellingen van 100 of meer Buizerds (28 in de voorgaande 12 jaar), maar niet dit jaar. De hoogste aantallen werden gezien op 25 oktober en 8 november met resp. 90 en 87 Buizerds. De hoofdtrekperiode is oktober voor de Buizerd maar ook begin november kan er nog opvallende trek zijn (figuur 1). Wat verder opvalt is dat de zeven beste dagen in de afgelopen 13 jaar alle tussen 14-20 oktober zijn vastgesteld. De klappers kwamen dit jaar dus niet van de Buizerd maar wel van de Grauwe Kiekendief 1 op 30 augustus (pas de vierde ooit) en de 5 Roodpootvalken op 21 september (op één na beste dag, na 3 oktober 2004 met 6). Ook een mooi jaar beleefden we met de Ooievaar, waarbij de meeste werden gezien tussen half augustus en half september (max. 8 op 23 augustus). Een uitgebreider verslag per week is te vinden op onze website onder Tellingen-Roofvogeltrek-Resultaten 2008.

De 25.000ste roofvogel!

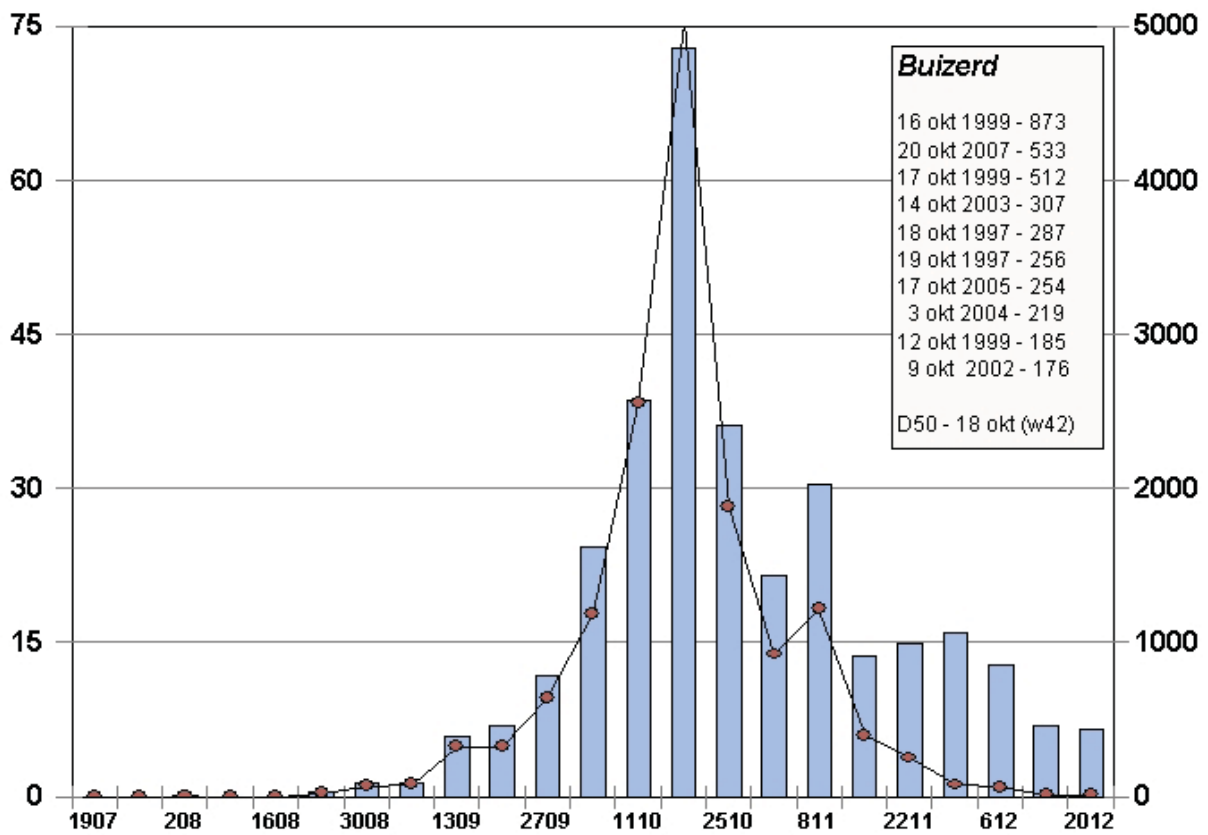
Ook dit jaar wordt er weer geteld bij Elten, voor het 14e seizoen alweer. Net als in de voorgaande jaren is er weer een kleine en actieve groep bezig bij Elten, waarvan diverse al vanaf 1996 meedoen. De eerste tellingen zijn al weer gedaan en leuk was een Grauwe Kiekendief, diverse Wespendienven, Bruine Kiekendienven, Ooievaarders en een Duinpieper. Als alles volgens plan verloopt (zover dat kan met vogeltrek) dan zullen we eind oktober of begin november de 25.000ste roofvogel noteren! Het spreekt voor zich dat we dit op gepaste wijze zullen gaan vieren op de telpost. Op de website van de vogelwerkgroep worden wekelijks de resultaten weergegeven. Er is ook een mailgroep van Elten die je bijna dagelijks op de hoogte houdt van de resultaten; voorwaarde voor deelname aan de mailgroep is wel dat je meedoet of assisteert bij één of meerdere tellingen.

Foto: Marc de Bont

Foto 2. Tellers op telpost Elten, 13-10-2009

Figuur 2. Seizoensverloop van de Buizerd (n=15.152) over Elten in 1996-2008. Linkeras y-as (staaf) is gemiddeld aantal per week en rechter y-as (lijn) is totaal aantal per week. Rechtsboven de 10 beste dagen en D50 is datum wanneer 50% is gepasseerd. X-as 1110 = standaardweek 41 (8-14 oktober).

Informatie over roofvogeltellingen

Informatie over de tellingen kun je krijgen bij Jan Schoppers: jan.schoppers@sovon.nl of telefonisch via 06 11 241 530. Wellicht tot ziens op de telpost!

Jan Schoppers

Literatuur

Schoppers 2002. Najaarstrek van roofvogels over de Eltenberg 1996-2002. Rapport Vogelwerkgroep Arnhem e.o. 2002-1, Arnhem.